

ปีที่ 5 ฉบับที่ 49 : 13 ธันวาคม 2545 <http://epid.moph.go.th/>

วิสัยทัศน์สำนักระบบดิจิทัล

“ศูนย์ความเชี่ยวชาญระดับสากลในด้านมาตรฐานงานระบบดิจิทัล ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายใน
และนานาประเทศ สร้างองค์ความรู้และภูมิปัญญา ป้องกันโรค ภัย และส่งเสริมสุขภาพของประชาชน”

สปดาหท 49 ระหว่างวันที่ 1 - 7 ธันวาคม 2545

สารบัญ

ก้าวทันโรค

- สัตว์น้ำมีพิษ	787
- สถานการณ์โรคไข้เลือดออก	789
ข้อมูลรายงานสถานการณ์การเฝ้าระวัง	
โรคทางระบบดิจิทัลเร่งด่วน	790
สปดาหท 49 (วันที่ 1 - 7 ธันวาคม 2545)	
แผนภูมิโรคไข้เลือดออก	796
สรุปข่าวการระบบ	798
(วันที่ 1 - 7 ธันวาคม 2545)	
บันทึกท้ายบท	803

ทุกรายงานมีคุณค่าต่อระบบเฝ้าระวัง
และการควบคุมป้องกันโรค

โปรดช่วยกันตรวจสอบจำนวนและความถูกต้อง
และส่งให้ทันตามกำหนดเวลา

โปรดส่งรายงานให้สำนักระบบดิจิทัล
ภายในเข้าวันอังคาร

ส่งรายงานข้อมูลเฝ้าระวังโรคทางระบบดิจิทัลเร่งด่วน

ทันตามกำหนดเวลา

สปดาหท 59 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ **77.63**

ก้าวทันโรค

สัตว์น้ำมีพิษ

นาย สุรศักดิ์ พุ่ม

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
ปลากระเบน ปลา哥ด และปลาดุกทะเล

ปลากระเบนมีทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม มีชุกชุมตามบริเวณฝั่ง
ทะเลและทะเลลึก พนอาศัยบนดานอยู่ในโคลน หรือโคลนริม
ฝั่งทะเล ส่วนปลา哥ด, ปลาดุกทะเล อยู่ได้ทั้งในน้ำเค็ม และน้ำ
กร่อย มีสีเงินพิษ 2 - 3 อัน มักชอบอยู่ที่น้ำตื้นๆ รากๆ หรือ
ตามซอกและโพรง เมื่อคนว่ายน้ำ หรือเดินลุยน้ำไปสัมผัสริม
เหยียบปลาจำพวกนี้เข้า จะโคนเงี่ยง (ของปลากระเบนอยู่ที่
หาง) ของมันแหงและได้รับพิษรุนแรง ซึ่งมีอาการปวดมาก
แพลงค์ตอนและแข็ง ถ้าโคนพิษมากอาการปวดก็จะรุนแรง
อาจทำให้แพลงค์ตอน และเน่า ใช้เวลาในการรักษานาน
ร่างกายจะอ่อนเพลียอีกหลายสปดาห์ กว่าจะหายเป็นปกติ

การรักษา เป็นผื่น ใช้ยา

รังนบปวด และส่งให้แพทย์รักษาทันที

แมงกระพรุน

แมงกระพรุนเป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง มีปากที่ห้อง (*Coelenterate*) บางชนิดมีขนาดใหญ่มาก มีหนวด ๘ เส้น เป็นอันตรายแก่ชาวประมง หรือคนที่ไปเล่นน้ำทะเล เมื่อถูกเข้าจะเกิดอาการปวดแสบเล็กน้อย คัน ปวด เมื่อยตามร่างกายหรืออาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ แมงกระพรุนมีหนวดพิษ (*Tentacle*) หลายอัน แต่ละอัน ประกอบด้วย เหล็กในขนาดเล็กมาก แหงอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเรียกว่า *Nematocyst* เหล็กใน ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า แต่ละอันถูกห่อหุ้มด้วยแคปซูล ปลายของเหล็กในอยู่ตามผิวของหนวดพิษ ซึ่งทำหน้าที่คล้ายไกปืน ตอนโคนของเหล็กใน เป็นสายคล้ายเส้นด้ายทึบกัน อยู่ในกระเพาะแคปซูล และติดอยู่ตามต่อมพิษ เมื่อมีอะไรมากระแทกกับไกปืนนี้ มันจะปล่อยเหล็กในซึ่งมีน้ำพิษออกໄไป เหล็กในจำนวนมาก เมื่อทะลุผิวหนังเข้าไป ทำให้รู้สึกเจ็บปวดมาก และมีอาการต่างๆ แล้วแต่ความรุนแรง และชนิดของแมงกระพรุน ตัวอย่างแมงกระพรุนที่พบบ่อยๆ ได้แก่

1. สาหร่าย, สาหร่าย (Sea wasp, *Chironex species*)

ชาวทะเลนิยมเรียกว่า "สาหร่าย" แต่จริง ๆ แล้วคือ แมงกระพรุนสีขาว หรือ เหลืองแกมแดง มีสายยาวต่อจากลำตัวหลายเส้น แต่ละเส้นยาวประมาณ 1.50 เมตร มีการเคลื่อนไหวได้น้อย อาศัยกระแทกน้ำพัดพาไปยังที่ต่าง ๆ เมื่อมีพาด คลื่น ลมแรง สายของมันจะขาดจากลำตัว ลอยไปตามน้ำ แต่ยังสามารถทำอันตรายแก่ผู้ที่สัมผัสได้ ซึ่งทำให้ผิวหนังไหม้เกรียม มีอาการปวดตามกล้ามเนื้อ บุบเนินยอดอก และเป็นไข้ อาการเป็นอยู่ 2-3 วัน จึงทุเลาหายໄไป แมงกระพรุนชนิดนี้ พบรูปในทะเลแถบจังหวัดชุมพร และ หัวหิน เป็นต้น

2. แมงกระพรุนไฟ (Sea nettles, *Chrysaora species*)

มีสีแดง หรือ สีเขียว ด้านบนมีจุดสีขาวอยู่ทั่วไป พวกนี้เมื่อถูกผิวหนัง ทำให้เกิดปวดแสบปวดร้อน และเกิดแพลงเรื้อรังได้

อาการพิษ โดยทั่วไปไม่รุนแรง ไม่นานก็หาย แต่ถ้าโคนชนิดพิษรุนแรง กว่าจะหายอาจใช้ระยะเวลา 2-3 วัน ถ้ามีอาการแพ้มากอาจมีอาการเขียวคล้ำ เลือดໄไปเลี้ยงสมองน้อย เพ้อ เหื่อออก ตัวเย็น ช็อก และถึงแก่ความตายได้

การรักษาพิษแมงกระพรุน ใช้ยาระงับปวด ถ้าอาการรุนแรงอาจต้องใช้ *Morphine* ร่วมกับยานอนหลับจำพวก *Barbiturate* และให้ยาแก้อาการกล้ามเนื้อเกร็ง เป็นตะคริว หรือ ยารักษาอาการอื่นๆ อนึ่ง มีรายงานว่า ผกบุ้งทะเลใช้บรรเทาพิษแมงกระพรุนได้ โดยใช้ใบขี้ แล้วถูก หรือ ฟอกนิเวณที่ถูกสัมผัส

แมงดาทะเล (Horse shoe crab หรือ King crab)

ลักษณะ มีคำตัวแข็งเหมือนกระดองปู แต่รูปร่างคล้ายแมงมุม ตัวใหญ่ ที่ห้องมีร่องเป็นเหลือกใช้ในการหายใจ อาศัยอยู่ในทะเลบริเวณชายฝั่ง น้ำตื้นและปากน้ำ และอ่าว โดยมักจะหมกตัวฝังอยู่ตามพื้นโคลน และทรัพย์ พบรูปในน่าน้ำและชายฝั่ง แมงดาทะเลตัวเมีย มีขนาดใหญ่ และว่ายน้ำแข็งแรงกว่าตัวผู้ ในฤดูสีบพันธุ์ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน กันยายน ในเวลากลางคืนเดือนมีค แมงดาทะเลตัวผู้จะเกาะบนหลังตัวเมีย และว่ายน้ำเข้าสู่ชายหาดทรายเป็นคู่ๆ โดยที่ตัวเมียบุดหลุมฝังตัวเองอยู่ในทรายเพื่อวางไข่ จึงมองเห็นแต่ตัวผู้ที่ยังคงเกาะหลังตัวเมียกว่าทางไปมา ในฤดูนี้แมงดาทะเลชูกชุม และมีไข่ ซึ่งคนชอบรับประทาน จึงมีการ

จับแมงดาทะเลมาปะรุงอาหารหลายอย่าง เช่น แคร์ หรือ ยำ แต่ปรากฏว่ามีผู้ได้รับพิษจากอาหารที่ปะรุงจากแมงดาทะเลมอย ๆ ในน่านน้ำไทย มีแมงดาทะเลที่พบได้ 2 ชนิด คือ

1. แมงดาจาน มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Tachypleus gigas* ตัวใหญ่ กว้างถึง 10 นิ้ว หางเป็นสามเหลี่ยม ยังไม่เคยมีรายงานว่าแมงดาทะเลชนิดนี้มีพิษ

2. แมงดาถ้วยหรือเหรา มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Carcinosecorpius rotundicauda* ตัวเล็กกว่าแมงดาจาน หางกลม แมงดาทะเลชนิดนี้มีพิษ เมื่อรับประทานไปจะบิดมัน

สถานการณ์โรคไข้เลือดออก

ตั้งแต่ วันที่ 1 มกราคม 2545 จนถึงวันที่ 7 ธันวาคม 2545 สำนักระบบทดิจิทัลได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก (DF+DHF+DSS) รวม 104,999 ราย อัตราป่วยเท่ากับ 168.51 ต่อประชากรแสนคน สูงกว่าสัปดาห์ก่อน 1,582 ราย (เป็นผู้ป่วยสัปดาห์นี้ 293 ราย และผู้ป่วยย้อนหลัง 1,289 ราย แสดงว่า ในเดือนตุลาคมและ พฤศจิกายนยังมีผู้ป่วยสูงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขต 4, 5, 7, 11 และ 12) ตาย 169 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 0.27 เท่าสัปดาห์ที่แล้ว

สัดส่วนผู้ป่วยไข้เดิng กี (DF) ร้อยละ 28.65 ไข้เลือดออก (DHF) ร้อยละ 68.75 และไข้เลือดออกซ์อก (DSS) ร้อยละ 2.59

จังหวัดที่มีอัตราป่วยเกิน 500 ต่อประชากรแสนคน 3 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 3.94 ได้แก่ จังหวัดยะลา ยะลา ยะลา ยะลา และ สุราษฎร์ธานี

จังหวัดที่มีอัตราป่วย 400 - 499 ต่อประชากรแสนคน 2 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 2.63 ได้แก่ จังหวัดพัทลุง และ นครศรีธรรมราช

จังหวัดที่มีอัตราป่วย 300 – 399 ต่อประชากรแสนคน 5 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 6.57 ได้แก่ จังหวัดพัทลุง สงขลา สตูล นราธิวาส และ ปราจีนบุรี

จังหวัดที่มีอัตราป่วย 200 – 299 ต่อประชากรแสนคน 11 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 14.47 ได้แก่ จังหวัดยะลา ยะลา ยะลา ยะลา ยะลา ยะลา ยะลา ยะลา ยะลา ยะลา และ อุทัยธานี

จังหวัดที่มีอัตราป่วย 100 – 199 ต่อประชากรแสนคน 33 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 43.42

จังหวัดที่มีอัตราป่วย 50 – 99 ต่อประชากรแสนคน 16 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 21.05

จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่ำกว่า 50 ต่อประชากรแสนคน 6 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 7.89 ได้แก่ จังหวัดน่าน น่าน น่าน น่าน น่าน น่าน

กรุงเทพมหานคร อัตราป่วย 139.43 ต่อประชากรแสนคน

ภาคกลาง เขต 1, 2, 3 และ 4 อัตราป่วย 121.62, 58.82, 191.36 และ 141.33 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 5, 6 และ 7 อัตราป่วย 188.82, 157.85 และ 110.35 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ